

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 71/02-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 3. júla 2002 predbežne prerokoval sťažnosti M. V., bytom P., vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 19 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a J. V., bytom Ch. N. V., vo veci porušenia jeho základného práva podľa čl. 19 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6, čl. 8 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 217/99 a Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 602/01 a 4 Co 240/02 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosti M. V. a J. V. **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnené.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 19. júna 2002 doručené podania M. V., bytom P. (ďalej len „sťažovateľka“), a J. V., bytom Ch. N. V. (ďalej len „sťažovateľ“), označené ako „Sťažnosť podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky“, ktorou sťažovateľka namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 19 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a sťažovateľ porušenie svojich základných práv

podľa čl. 19 ústavy a čl. 6, čl. 8 a čl. 14 dohovoru postupom Okresného súdu v Prešove (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 217/94 (v podaniach nesprávne označenom ako 9 C 217/99) a Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 602/01 a 4 Co 240/02.

Sťažovateľka konkrétne uvádza, že okresný súd bez jej súhlasu zhromaždil a následne v predmetnom uznesení zverejnil výšku jej priemerného mesačného zárobku, čím sa mal dopustiť porušenia jej vyššie označených práv. Krajský súd mal označené práva sťažovateľky porušiť tým, že osobné údaje zhromaždené okresným súdom bez súhlasu sťažovateľky zverejnil v uznesení, ktorým rozhodol o odvolaní proti predmetnému uzneseniu okresného súdu. V odôvodnení svojej sťažnosti sťažovateľka namieta aj porušenie v petite neoznačeného práva podľa čl. 14 dohovoru, ktorého sa okresný súd mal dopustiť z toho dôvodu, že sťažovateľka nie je účastníkom predmetného konania a okresný súd napriek tomu uviedol výšku jej priemerného mesačného zárobku, v čom sťažovateľka vidí porušenie zákazu diskriminácie. V časti dotýkajúcej sa práva podľa čl. 19 ústavy a čl. 8 dohovoru uvádza sťažovateľ obsahovo zhodné námietky ako sťažovateľka, pričom ďalej namieta aj porušenie práva podľa čl. 6 dohovoru spôsobené údajnými prietrahmi v konaní, ktorých sa napadnuté súdy mali dopustiť tým, že „podmienili konanie zaplatením poplatkov vopred“ a „zaoberali sa otázkou zaplatenia poplatku.“ V tej istej skutočnosti vidí sťažovateľ aj porušenie zákazu diskriminácie podľa čl. 14 dohovoru, pretože jeho súdna ochrana je tak „podmienená majetkovými pomermi mojej osoby, manželky a rodiny“.

Z uznesenia okresného súdu zo 14. augusta 2001 sp. zn. 9 C 217/94 vyplýva, že manžel sťažovateľky ako navrhovateľ požiadal okresný súd o oslobodenie od súdnych poplatkov. Okresný súd sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal, pričom v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že jeho pomery takéto oslobodenie neodôvodňujú. V rámci popisu pomerov sťažovateľa ako účastníka predmetného súdneho konania okresný súd uviedol výšku priemerného mesačného zárobku oboch sťažovateľov, a to na základe správ poskytnutých ich zamestnávateľmi. Krajský súd ako odvolací súd v časti dotýkajúcej sa návrhu na oslobodenie účastníka od súdnych poplatkov napadnuté uznesenie okresného súdu uznesením z 8. apríla 2002 sp. zn. 4 Co 602/01 a 4 Co 240/02

potvrdil, pričom v rámci odôvodnenia uviedol údaje o priemernom mesačnom zárobku sťažovateľov obsiahnuté v napadnutom uznesení okresného súdu.

Z uvedených dôvodov sťažovateľa žiadajú, aby ústavný súd „vydal nález, v ktorom bude konštatovať porušenie základných práv a slobôd“ a aby im priznal primerané finančné zadosťučinenie v nešpecifikovanej výške. Sťažovateľ okrem toho žiada, aby ústavný súd dočasným opatrením odložil vykonateľnosť predmetného uznesenia okresného súdu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1 a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie ústavný súd nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekym zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom pre odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (*mutatis mutandis* I. ÚS 12/01).

K námietke porušenia práv podľa ústavy

Sťažovatelia konkrétne neuvádzajú, ktoré z práv garantovaných v čl. 19 ústavy mali byť postupom napadnutých súdov porušené. Z obsahu ich sťažností je však zrejmé, že ide o právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním osobných údajov podľa čl. 19 ods. 3 ústavy. Toto právo je napokon súčasťou práva na rešpektovanie súkromného života garantovaného čl. 19 ods. 2 ústavy, a to tak podľa ústavného súdu (napr. I. ÚS 33/95), ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) (pozri rozhodnutia ESLP citované v označenom rozhodnutí ústavného súdu). Ústavný súd však zároveň vyslovil, že neoprávneným zhromažďovaním osobných údajov je „také konanie orgánu, ktorý naň nie je vôbec zákonom oprávnený, ďalej konanie orgánu zákonom na zhromažďovanie osobných údajov síce oprávneného, avšak tento ich zhromažďuje spôsobom, ktorý zákon neupravuje, a napokon je ním aj také konanie orgánu, ktorý na to nie je zákonom oprávnený a zhromažďuje osobné údaje zákonom neupraveným spôsobom“ (I. ÚS 33/95). Z uvedeného *a contrario* vyplýva, že zhromažďovanie osobných údajov orgánom, ktorý je na takéto konanie oprávnený zákonom a vykonáva ho spôsobom upraveným zákonom, nemožno považovať za neoprávnené zhromažďovanie osobných údajov, a teda za porušenie ústavného práva na ochranu osobných údajov.

V predmetnej veci je rozhodujúcou existencia a rozsah zákonného zmocnenia všeobecného súdu na zhromažďovanie osobných údajov. Podľa § 120 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) účastníci konania sú povinní označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Súd môže vykonať aj také dôkazy, ktoré nie sú navrhované. Za

dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov a právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov (§ 125 OSP). Podľa § 128 OSP orgány verejnej správy a právnické osoby, ako aj fyzické osoby, ktoré vykonávajú podnikateľskú činnosť, sú povinní bez zbytočného odkladu za náhradu vecných nákladov na požiadanie oznámiť súdu písomne skutočnosti, ktoré majú význam pre jeho konanie a rozhodnutie.

Na návrh môže predseda senátu priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Z uvedeného vyplýva, že skutočnosti preukazujúce pomery účastníka konania majú význam pre rozhodnutie súdu o návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov. O návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov rozhoduje súd uznesením, pričom podľa § 153 ods. 1 v spojení s § 167 ods. 2 OSP súd rozhodne na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov (...). Z ustanovenia § 128 OSP zároveň vyplýva, že pri zisťovaní skutkového stavu je súd oprávnený požadovať od osôb vymenovaných v tomto ustanovení údaje o skutočnostiach, ktoré majú význam pre konanie a rozhodnutie v príslušnej veci. V súvislosti s tým ďalej platí, že dokazovanie treba vykonávať tak, aby sa zachovávalo štátne, hospodárske, obchodné alebo služobné tajomstvo a štátom uznávaná povinnosť mlčanlivosti (§ 124 OSP). V súdnom konaní teda osobné údaje, ktoré majú význam pre konanie a rozhodnutie súdu, podliehajú osobitnej ochrane len v prípade, že tvoria štátne, hospodárske, obchodné alebo služobné tajomstvo alebo sa na ne vzťahuje štátom uznávaná povinnosť mlčanlivosti. Postup súdu, ktorým tento požiada subjekt vymedzený v § 128 OSP o oznámenie skutočností, ktoré majú význam pre rozhodnutie súdu a ktoré nespádajú do niektorej z kategórií vymenovaných v § 124 OSP, je preto konaním orgánu, ktorý je naň oprávnený zákonom a zároveň je konaním upraveným zákonom. Zhromaždenie dôkazných prostriedkov preukazujúcich skutočnosti, ktoré mali význam pre posúdenie pomerov účastníka konania a na ktoré sa nevzťahovala ochrana v zmysle § 124 OSP, preto z povahy veci nemohlo byť neoprávneným zhromažďovaním osobných údajov.

Okrem toho už ústavný súd vo vzťahu k čl. 19 ods. 1 ústavy vyslovil, že porušenie ním priznaných práv nemôže nastať rozhodnutím štátneho orgánu, ktorým tento orgán uplatní svoju právomoc (I. ÚS 22/94, I. ÚS 12/01). Tento záver možno na práva priznané čl. 19 ods. 3 ústavy bezpochyby vzťahnúť v tom zmysle, že ich porušenie nemôže nastať postupom štátneho orgánu, ktorým tento zákonom zverenú právomoc uplatní spôsobom, ktorý zákon umožňuje. O takýto postup išlo aj v prípade okresného súdu, ktorý zákonom zverenú právomoc rozhodnúť o návrhu na oslobodenie účastníka konania od súdnych poplatkov uplatnil spôsobom výslovne upraveným príslušným procesným predpisom. Na základe uvedeného dospel ústavný súd k názoru, že medzi právom sťažovateľov na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním osobných údajov a postupom okresného súdu nie je relevantná súvislosť.

K rovnakému záveru dospel ústavný súd aj vo vzťahu k ústavnému právu na ochranu pred neoprávneným zverejňovaním osobných údajov. Podľa § 157 ods. 2 v spojení s § 167 ods. 2 OSP v odôvodnení uznesenia uvedie súd podstatný obsah prednesov, stručne a jasne vyloží, ktoré skutočnosti má za preukázané a ktoré nie, o ktoré dôkazy oprel svoje skutkové zistenia a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov spravoval (...) a posúdi zistený skutkový stav podľa príslušných ustanovení, ktoré použil. Okrem toho v zmysle § 157 ods. 3 v spojení s § 167 ods. 2 OSP súd v záujme výchovného pôsobenia uznesenia dbá na to, aby odôvodnenie uznesenia bolo presvedčivé (...).

Postup súdu, ktorým tento v odôvodnení svojho rozhodnutia uvedie skutkové zistenia a dôkazy, o ktoré sa tieto zistenia opierajú, je teda uplatnením zákonom zverejnej právomoci spôsobom, ktorý zákon nielen umožňuje, ale aj ukladá. Opačný postup, teda odôvodnenie rozhodnutia, ktorým sa nepriznáva oslobodenie od súdnych poplatkov, respektíve ktorým sa takéto rozhodnutie potvrdzuje, bez toho, aby súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom dokumentoval svoje skutkové zistenia a závery z nich vyvedené, by bol porušením povinnosti súdu dbať o presvedčivosť odôvodnenia svojho rozhodnutia. Túto povinnosť napokon v plnom rozsahu rešpektuje aj samotný ústavný súd, ktorý v odôvodneniach svojich rozhodnutí o vyhovení alebo nevyhovení žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu pre konanie pred ústavným súdom uvádza údaje dokumentujúce pomery žiadateľa (napr.

I. ÚS 42/01, I. ÚS 6/02). Bolo by porušením princípu právnej istoty ako jednej z obsahových náležitostí právneho štátu, ak by ústavný súd ako orgán ochrany ústavnosti vôbec meritórne preskúmaval námietky porušenia predmetných základných práv a slobôd takým postupom všeobecného súdu, ktorého ústavnosť opakovane implicitne potvrdil vlastným postupom v právne analogických veciach.

Z uvedených dôvodov dospel ústavný súd k záveru, že právo sťažovateľov na ochranu osobných údajov, tak ako ho v celom jeho rozsahu garantuje čl. 19 ods. 3 ústavy, nemohlo byť namietaným postupom okresného súdu a krajského súdu porušené.

K námietke porušenia práv podľa dohovoru

Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydli a korešpondencie. Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo mravnosti alebo ochrany práv a slobôd iných.

Ústavný súd predovšetkým nepovažuje za preukázané, že taký postup všeobecného súdu, ktorý vo vlastnom záujme inicioval sám sťažovateľ a ktorého účelom je náležité prejednanie jeho žiadosti a odôvodnené rozhodnutie o nej, je vôbec možné považovať za zásah do práva na súkromie, vrátane práva na ochranu osobných údajov. Aj v prípade, že by takýto záver bol namieste, ústavný súd konštatuje, že – tak ako to uviedol už v rámci predchádzajúcej časti odôvodnenia tohto rozhodnutia, v ktorej sa predmetnej veci venoval z hľadiska vnútroštátnej ústavnej úpravy – je namietaný postup príslušných všeobecných súdov v súlade so zákonom. Pokiaľ ide o existenciu a nevyhnutnosť realizácie niektorého z legitímnych cieľov, tak ako ich uvádza čl. 8 ods. 2 dohovoru, ústavný súd, orientujúc sa relevantnou judikatúrou Komisie pre ľudské práva (napr. sťažnosť 9804/82), nemá žiadnu pochybnosť, že tak vykonanie dôkazov za účelom posúdenia, či pomery účastníka konania odôvodňujú jeho oslobodenie od súdnych poplatkov, ako aj vyloženie skutkových zistení v odôvodnení rozhodnutia súdu sú vo vzťahu k záujmu sťažovateľov na ochrane ich

osobných údajov primeraným prostriedkom realizácie verejného záujmu na spravodlivom a efektívnom výkone justície. Z uvedených dôvodov dospel ústavný súd k záveru o zjavnej neopodstatnenosti tvrdení sťažovateľov o porušení ich práv podľa čl. 8 dohovoru.

Sťažovateľ ako účastník predmetného súdneho konania namietal aj porušenie práva na spravodlivé súdne konanie, *in concreto* zbytočné priesťahy v konaní napadnutých súdov, ku ktorým malo dôjsť tým, že okresný súd a krajský súd „podmienili moje konanie zaplatením poplatkov vopred“ a „zaoberali sa otázkou zaplatenia poplatku“. V tej istej skutočnosti – „podmienení súdnej ochrany majetkovými pomermi“ – vidí sťažovateľ aj porušenie zákazu diskriminácie podľa čl. 14 dohovoru.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom (...). Podľa čl. 14 dohovoru užívanie práv a slobôd priznaných dohovorom sa musí zabezpečiť bez diskriminácie založenej na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod alebo iné postavenie.

Pokiaľ ide o povinnosť zaplatiť súdny poplatok ako podmienku konania, ESĽP opakovane zdôraznil, že povinnosť zaplatiť súdny poplatok nemôže byť považovaná za také obmedzenie práva na prístup k súdu, ktoré by samé osebe bolo v nesúlade s čl. 6 ods. 1 dohovoru (pozri napríklad rozsudok ESĽP vo veci Kreuz v. Poľsko z 19. júna 2001, § 60), že z čl. 6 ods. 1 dohovoru nevyplýva právo na bezplatné súdne konanie (*mutatis mutandis* rozsudok ESĽP vo veci Airey v. Írsko z 9. októbra 1979, § 25-26) a že nikdy nevyklúčil možnosť, že potreby spravodlivého výkonu justície môžu odôvodniť uloženie peňažného obmedzenia na prístup jednotlivca k súdu (*mutatis mutandis* rozsudky ESĽP vo veci Brualla Goméz de la Torre v. Španielsko z 19. decembra 1997, § 33; vo veci Tolstoy-Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo z 13. júla 1995, § 61 a nasl.; vo veci Kreuz v. Poľsko, § 54). Tvrdenie sťažovateľa, že namietaný postup všeobecných súdov je ako taký porušením spravodlivého súdneho konania v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru, vrátane práva na prejednanie veci v primeranej lehote, preto neobstojí jednak z dôvodu, že medzi aktívnym konaním súdu pri

skúmaní, či boli splnené podmienky konania („zaoberaním sa otázkou zaplatenia súdneho poplatku”), a právom na prejednanie vecí v primeranej lehote nie je priama súvislosť, a jednak z dôvodu, že takýto postup nemožno bez ďalšieho považovať za odopretie prístupu k súdu. Keďže namietaný postup všeobecných súdov nie je v zmysle citovanej judikatúry ESĽP odopretím práva na súdnu ochranu, z povahy vecí nemôže byť ani odopretím tohto práva z dôvodu diskriminácie založenej na majetku. Ústavný súd preto dospel k záveru, že medzi konaním napadnutých súdov o žiadosti sťažovateľa o oslobodenie od súdnych poplatkov a zákazom diskriminácie založenej na majetku podľa čl. 14 dohovoru je *prima facie* absencia relevantnej súvislosti.

Námietku porušenia zákazu diskriminácie vzniesla aj sťažovateľka, v tejto súvislosti však neuviedla žiadne právo garantované dohovorom, v užívaní ktorého by bola obmedzená z dôvodov uvádzaných v čl. 14 dohovoru, a neuviedla ani, o ktorý z týchto dôvodov by sa jej údajná diskriminácia mala opierať. Aj v prípade, že by ústavný súd vyšiel z predpokladu, že namietaná diskriminácia sa týka práva sťažovateľky podľa čl. 8 dohovoru, konštatuje, že vzhľadom na to, že namietaný postup príslušných všeobecných súdov nebol porušením práva sťažovateľky na ochranu osobných údajov, z povahy vecí nemohol byť ani odopretím tohto práva z dôvodu diskriminácie.

Keďže ústavný súd dospel k záveru, že práva sťažovateľov, ktorých porušenie namietali, nemohli byť namietaným postupom všeobecných súdov porušené, rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. júla 2002